

§ 136, že ohrožuje značnou měrou životy a majetek lidí; byli činěni násilný odpor branné moci, byla-li utvořena organisace rázu vojenského, byly-li navázány styky s cizinou nebo jsou-li tu jiné okolnosti zvláště přitěžující.

Ustanovení §u 2 zák. na ochranu republiky recipují se v §u 137 úplně až na některé změny trestních sazeb.

Ustanovení §u 3 recipují se v §u 138 s velmi pronikavými a chvályhodnými modifikacemi. Je nadále trestným podle odst. 1. §u 138 nejen ten, kdo vydal republiku nebezpečí ohrožení míru v úmyslu poškoditi republiku, ale i ten, kdo jednal tímto způsobem v úmyslu, aby tím opatřil prospěch sobě nebo jinému (postihuje spekulaci). Dále se dosti značně snižují sazby stanovené odst. 2. §u 3 zákona na ochranu republiky.

K témuž §u 138 přidává se ustanovení, jímž se trestá ten, kdo ohrožuje bezpečnost státu tím, že zřídí, provozuje, chová, prodává nebo z ciziny dopravuje zařízení, jimiž mohou býti podávány zprávy na větší vzdálenost. Trestem jest tu vězení od 14 dnů do 1 roku nebo žalář od 1 měsíce do 3 let. Byli pak čin spáchán za války nebo za okolností zvláště nebezpečných vězení od 3 měsíců do 3 let nebo žalář od 6 měsíců do 5 let.

Dále jest přidáno jako odstavec pátý ustanovení, že ten, kdo rozšiřováním lživé zprávy ohrožuje přátelské vztahy republiky k jinému státu, trestá se vězením od 14 dnů do 6 měsíců nebo žalářem od 1 měsíce do 1 roku. V tomto případě jest potřebí k obžalobě zmocnění ministra zahraničí.

Na konec jest si přátí, aby se demokratický duch naší ústavy vžil v mysl převážné většiny obyvatelstva tak, aby zabezpečný náš stát mohl se spokojiti ještě mírnější represí trestní proti deliktům proti státu podobně jako demokratické Švýcarsko.

Prameny:

Lepšík: Zákon na ochranu republiky s důvodovou zprávou. Praha. 1923. — Milota: Zákon na ochranu republiky. Praha 1923. — Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts. Berlin 1906, svazek I. — Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich mit Nebengesetzen. 1922. — Amtlicher Entwurf eines allgemeinen deutschen Strafgesetzbuches nebst Begründung. Berlin 1925. — Uherský trestní zákoník. Praha 1919. — Entwurf eines schweizerischen Strafgesetzbuches. 1918.

Nejdůležitější judikatura: Rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věcech trestních (sbírka V á ž n é h o): z 21. března 1924 čís. 1561, z 14. ledna 1925 čís. 1859, z 11. března 1925 čís. 1922, z 22. dubna 1925 čís. 1961, z 8. října 1925 čís. 2127.

ZPRÁVY.

Reforma správního řízení stala se skutkem vládním nařízením o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů ze dne 13. ledna 1928 č. 8. Sb. z. a n. Význam této reformy tkví vedle unifikace procesních norem správního práva v historických zemích a na Slovensku hlavně v tom, že na místě

dosavadního množství různých předpisů mezerovitých, z nichž teprve praxe a judikatura nejv. správního soudu vytvořila souvislý celek, přichází jasná a pozitivní úprava jediným předpisem. Méně příznivou stránkou nové úpravy jest to, že úprava děje se pouhým nařízením, neboť přes to, že dnes není velkého rozdílu praktického mezi zákonem a nařízením, přece jenom význam správního řízení dnes, kdy veřejné právo tak zvětšilo svůj rozsah proti soukromému, by žádal, aby se mu dostalo úpravy zákonné, odpovídající zákonu úpravě procesních norem pro obor práva soukromého.

Po věcné stránce nařízení znamená po většině pokrok proti dosavadnímu stavu. Základní práva strany, uznávaná dosud jen vlivem Nejvyššího správního soudu, jsou tu výslovně kodifikována. Významné právo dává se straně nově v právu nahlížení do spisů. Poněkud povážlivé jest ovšem ve své volnosti ustanovení, že úřad může uložit pokutu těm, kdo svévolně zavdají podnět k řízení. Toto ustanovení ponechává úřadu a úředníku takovou volnost, že by ho mohlo býti event. použito k něčemu zcela jinému, než jaký jest jeho účel.

S čím však naprosto nelze souhlasiti, jest ustanovení o počítání lhůt. Proti dosavadnímu vývoji a zásadě přijaté již v řízení všeho druhu neprodlužují se podle § 36 lhůty o dny poštovní dopravy. Proč byla prolomena zásada všeobecně dnes uznávaná a převzatá i v reformě berní, není jasno. Že princip dosavadního lhůtového zákona jest při tom uznáván za správný, jest vidno z toho, že z nového ustanovení jsou výslovně vyňata odvolání. při nichž se dny poštovní dopravy počítají. Není jistě logické požadovati od strany více, než aby ve lhůtě stanovené vykonalo své právo lhůtou omezené nebo dostalo své termínované povinnosti. Ustanovení § 36. však nejenom, že lhůtu podstatně zkracuje (neboť i u obyvatelů sídla úřadu nelze žádati, aby s podáním chodili k úřadu, a v Praze na př. to velmi často ani není možno), ale ona se tím zkracuje nanejvýš pro občany podle vzdálenosti jejich bydliště. Kromě toho přenáší se tu na občana risiko poštovní dopravy a uvádí se tím v nejistotu, jež ho bude nutiti, aby podání odevzdal na poštu dlouho před koncem lhůty, čímž se prakticky lhůta ještě více zkrátí. J. B.

Vladimír Mažuranić zemřel 17. ledna 1928 v Záhřebě ve stáří 83 let. Vladimír Mažuranić byl synem básníka Ivana Mažuraniće. Věnoval se, vystudovav práva, nejdříve soudní praxi. Jako soudce seznámil se se zřízením jihoslovanských zadrůh a toto zřízení vzbudilo v něm plně zájem, takže byl pro své práce v tomto oboru pověřen, aby vypracoval osnovu zákona o zadrůhách. Osnova jeho dostala r. 1894 sankci královu. Mažuranić byl od r. 1918—1923 presidentem jihoslovanské Akademie v Záhřebě. V jeho vědecké práci nejvýznačnější jest dílo *Prinosi za hrvatski pravno-povjestni rječnik*, na němž Mažuranić pracoval již od počátku svých studií historickoprávních a jež vydával od r. 1908—1923. Je to dílo, jehož nemá dosud žádný slovanský národ a který neobsahuje prosté termíny a jich výklad, nýbrž také řadu monografií, neboť při výkladu každého termínu je v souvislosti vyloženo, co značil a co se k němu v právních dějinách pojilo. Mažuranić byl velmi vážen v celém slovanském vědeckém světě.

Z celého světa právníckého. Sjezd německých právníků v Československu bude se konati letos o svatodušních svátcích v Bratislavě. Příštího roku 1919 bude sjezd v Teplicích-Šanově. — Nejvíce tiskových žalob bylo v r. 1926 na Moravě se Slezskem (255), pak v Čechách 159, na Slovensku 91 a v Podk. Rusi 33. Celkem v celé republice bylo jich 538, jež byly kmetskými soudy vyřízeny. — V indickém parlamentě byla předložena osnova zákona o zákazu sňatků nedospělých, dosud v Indii velmi častých. Má jim býti zakázáno uzavíratí sňatky u hochů do 12 let, u děvčat do 8 let pod neplatností a velikými tresty, přesto však mohou civilní úřady připustiti v určitých případech výjimky. (Ča.) — Lotyšsko zavedlo zákonitou závaznost kolektivních smluv, jež musí býti registrovány ministerstvem sociální péče. Smlouvami těmi však jsou vázáni jen členové organizací, jež je uzavřely, a i tito mohou do dvou neděl po jich vyhlášení vystoupiti z organizace a zbaviti se tak povinnosti tyto smlouvy zachovávatí. Kolektivní smlouvy mohou se týkatí všech otázek, plynoucích z poměru pracovního a způsobu řešení sporů. Jsou-li uzavřeny na neurčitou dobu, mohou býti měsíční písemnou výpovědí kterékoliv strany rozvázány. (—kg.)

Zákon o placených dovolených v Luxemburku. Zákon o placených dovolených byl vydán 6. prosince m. r. Nárok na placenou dovolenou přísluší dle zákona všemu dělnictvu bez ohledu na pohlaví a věk. Dovolená má všeobecně býti poskytována v době od 1. dubna do 1. listopadu. Tovární inspektor může v uvážených případech povolití výjimku. Jinak může býti povolena v kterékolí době, jestliže se strany na tom dohodnou. Dovolená, resp. její výměra odvisí od nepřetržité délky zaměstnání u téhož zaměstnavatele, a to: po jednoleté službě dovolená 4denní, po pětileté službě dovolená 5tídní, po desítileté službě dovolená 7denní, po dvacítileté službě dovolená 12denní. Dělníci a učňové mladší 18ti let mají nárok na dovolenou sedmidenní po jednom roce nepřetržitého zaměstnání u téhož podnikatele. Dr. Jindřich.

Povinné pojištění pro případ onemocnění tuberkulosou v Itálii zavedeno bylo vládním nařízením ze dne 27. října 1927. Pojištěním povinni jsou všichni zaměstnanci, na něž se vztahuje pojištění povinnost pro případ invalidity a stáří. Předmětem pojištění je zvláštní léčebná péče v sanatoriích nebo v nemocnicích, zákonem uznaných. Pokud mají pojištěnci příslušníky rodiny, mají nárok na nemocenskou podporu 4—6 lir denně. Není-li možno poskytnouti sanatoriální nebo nemocniční ošetření na př. pro nedostatek místa, může býti provedeno ošetření v domácnosti pojištěncově. Nárok má ten pojištěnec, který zaplatil nejméně dvanáct čtrnáctidenních premií během dvou let, předcházejících použití pojištných dávek. Prostředky budou získány premiemi ve výši 1—2 liry týdně; zaměstnavatel i zaměstnanec platí každý polovici. Bude třeba ovšem vybudovati nová sanatoria a nové nemocnice; prostředky k tomu zapůjčí Národní sociální pojišťovna; půjčka ta bude splacena v 25 létech. Pojištění nyní provádí autonomní organizace, složená z ředitelského kolegia sociální pojišťovny a ze zvláštního výboru. Dr. Jindřich.

Prof. Dr. Sommer o reformě právníckého studia. Na toto thema přednášel prof. Dr. Sommer na členské schůzi bratislavského spolku »Právník« dne 20. ledna. Dosavadní cesta ankety nepovede k uspokojivému cíli, neboť o reformě nemohou rozhodovati jednotliví profesori dle svých zkušeností. Je třeba sebrati veškerý materiál, vztahující se k reformě právníckého studia nejen u nás, ale i v cizině, propracovati jej, a teprve na tomto základě bude lze provésti reformu, která by odstranila — což je její první úkol — vady ve výchově právníků, neb nejedná se tu pouze o reformu zákona, učebné osnovy, nýbrž hlavně o reformu studenta i profesora. Obecné zásady osnovy

pražské komise jsou pokusem o vytčení vad nynějšího vyučovacího systému. Ale její autoři nechtí si plně přiznati naléhavost problému, o který jde. Zavádí obligátní praktická cvičení, aby čelili studiu in absentia, která se mají konati až po navštěvování přednášek z toho neb onoho předmětu. Postup tento je nepromyšlený, neb dle nového učebního řádu, který zavádí římské právo do I. a VI. semestru, přišli by posluchači do praktického cvičení v VII. semestru, kdy neznají téměř ničeho z latiny. Praktická cvičení mají jen tehdy svůj smysl, může-li profesor vstoupiti do osobního kontaktu se svými posluchači, což je možné jen, je-li jich malý počet. Právnická fakulta pražská na př. by musela rozbit svých tisíc posluchačů z prvního semestru na skupiny po padesáti lidech, vedené assistenty, aby praktická cvičení nestala se jen opakovanými přednáškami. A tu opět naskytuje se otázka asistentů, kterou ministerstvo školství nechce znát; bratislavská fakulta žádala o povolení devíti asistentůských míst, a ministerstvo, aniž by na návrh odpovědělo, systemisovalo tři místa. Reforma nemůže být provedena též jen snížením počtu hodin historických přednášek. Bude třeba zredukovat i ostatní přednášky — na našich fakultách se podává mluvená věda, přílišně se znásilňuje mluveným slovem. Přednášky mají podati přehled látky, návod ku vědeckému myšlení, mají naučit, jak se propracovati materiálem. Naše vědomosti, které podává fakulta, příliš zastarávají, posluchač se musí naučit vlastnímu úsudku, aby až bude muset aplikovat své vědomosti z fakulty v životě, nestál tu bezradným. Z fakulty nemají vycházeti lidé napěchovaní jen vědomostmi jako nyní; zákon je něco plynulého, právníci musí se umět vypořádat s každým novým zákonem, musí sami bez dalšího jej dotvářet. Pražská komise navrhuje dále zvýšení počtu zkoušek: místo dosavadních šesti má jich býti napříště devět; přibyla by každoroční zkouška fakultní, jakési povinné kolokvium, lišící se od dosavadních pouze taxou, která by se za ně musela platit. Státní zkoušky by byly téměř totožny z nynějšími. Jediný rozdíl je v tom, že historickoprávní zkouška má se skládati až po absolutoriu. Právní filosofie zůstává opominuta nadále i v nové osnově, přes to, že dnes ve všech vědách vracíme se opět k filosofii. Právniku nemůže býti lépe dokázána jeho »Weltfremdheit«, než poukazem na tuto osnovu, která má býti reformou. Náš systém má býti střední cestou mezi systémem německým a francouzským, ale jak mu bylo porozuměno, vysvítá nejzřetelněji z toho, že mezitímní zkouška, spojující přednosti těchto dvou systémů, se na právnické fakultě zrušuje, ač se současně zavádí na fakultě filosofické. —lk.

Sociální zákonodárství v Rumunsku. Ministr Tranco-Iassy nedávno v rumunském tisku ukázal ve zvláštním přehledu na pokrok v sociálně-politickém zákonodárství. Především konstatoval, že ministerstvo práce od svého vzniku v roce 1920 věnovalo svoji pozornost a energii vývoji otázek, souvisejících s ochranou dělnictva, se sociálním pojištěním, se zemědělským družstevnictvím a pod., dále pak popisuje výsledky, jichž bylo na jednotlivých zákonodárných polích dosaženo. Následkem smířčícího zákonodárství poklesl podstatně počet zastavení práce, stávek i výluk, jakož i počet z této příčiny ztracených pracovních dnů. Zákon o odborových organizacích vyhověl dávno požadované potřebě. Počátkem roku 1924 vstoupilo v činnost na 81 zamestnavatelských a 84 dělnických odborových organizací. Stejně prospěl poměrům i zákon zrušující živnostenské zprostředkovatelny a zavádějící veřejné zprostředkovatelny. Nyní působí již na 36 veřejných zprostředkovatelen práce. Osnova zákona o individuálních a kolektivních smlouvách jest nyní v zákonodárném sboru. Posléze zmiňuje se ministr o různých jiných zákonodárných opatřeních jako: o zákonu o klidu nedělním, o zákonu, jímž se zřizují domovy pro učně, o organisování tovární inspekce, o založení a organisaci dělnických komor. Konečně poukazuje na opatření, jichž je na různých polích ještě třeba a vyslovuje naději, že k nim v brzku dojde.

Dr. Jindřich.

Sociální zákonodárství v Polsku. Úsilí Polska vybudovati dobré sociální zákonodárství nijak neochabuje. Polsko již ratifikovalo třináct mezinárodních pracovních úmluv (Československo dosud osm); mezi nimi jsou všechny úmluvy janovské z r. 1920 a ženevské z r. 1921. Byla vydána celá řada domácích pracovních zákonů ve shodě a na podkladě těchto úmluv. Podle prohlášení, které učinil nedávno ve sněmovně polský ministr práce Jurkiewicz, připravuje se nyní v Polsku celá řada dalších zákonů sociálního rázu. Dle sdělení »Sociálních Zpráv« (Informations Sociales, týdeník Mezinárodního úřadu práce), má býti v nejbližší době vyhlášena nařízení o živnostenské inspekci; také zákony o zákazu užívání bílého otravného forforu při výrobě zápalek a o nemocích, vznikajících z povolání, jsou téměř úplně vypracovány. Ministerstvo připravuje dále celou řadu zákonů, které budou co nejdříve předloženy sejmů. Zejména jest to zákon o pojištění duševních pracovníků proti úrazům, o pracovních smlouvách duševních pracovníků, zákon o starobním pojištění a zákon o pracovních smlouvách dělnických.

Dr. Jindřich.

Důležitější osnovy zákonů předložené Národnímu shromáždění.

Začátkem tohoto měsíce předložila vláda N. S. tři osnovy zákonů spolu souvisejících, které vesměs upravují materií obsaženou v zákonech, jež letos 31. března pozbývají účinnosti. Jsou to:

Osnova zákona o ochraně nájemníků (poslanecká sněmovna tisk 1475). Tato osnova přejímá celkem s malými změnami ustanovení zákona o ochraně nájemníků č. 48/1925, jehož účinnost má končiti 31. března 1928. Z důležitějších změn jest uvéstí předně osnovou zamýšlené zvýšení nájemného ve dvou termínech a to 1. července 1928 a 1. ledna 1929 vždy o 20%, při čemž odpadá zvyšování nájemného ze zvláštních důvodů, jak ustanovoval citovaný zákon. Co do výpovědi nájemních smluv stanoví osnova nové důležité důvody k výpovědi a vypouští starý důvod výpovědi z důvodů velkého jmění přiznaného k dávce z majetku. Tyto nové důvody připouštějí, že vlastník domu může ve prospěch svůj nebo svých ženatých nebo vdaných synů a dcer nájemníkovu bytu o nejméně 4 pokojích, které nejsou obývány dostatečným počtem osob dáti výpověď, dále může tuto výpověď dáti nájemníkovi, který jest v obci, ve které bydlí nebo vykonává své povolání, vlastníkem domu, v němž jest přiměřeně veliký byt nepodrobený ochraně nájemníků. A konečně za štetění vzájemnosti může cizí stát, který jest vlastníkem domu a potřebuje místnosti pro své účely, vypověděti nájemníka těchto místností. (§ 1. odst. 2, čís. 16.—17. a 19 osnovy). Dle § 31. osnovy se nevztahuje ochrana nájemníků na byty a místnosti, které se pronajmou novému nájemníkovi po vyhlášení navrhovaného zákona i ve starých domech. Novotou jest též ustanovení § 1. č. 5., dle kterého se ochrana nájemníků nevztahuje na osoby, jimž po tři za sebou jdoucí léta byla předepsána daň z příjmu z ročního důchodu nejméně 100.000 Kč.

Osnova zákona o stavebním ruchu (poslanecká sněmovna tisk č. 1473), přináší celkem málo novot oproti zákonu čís. 44 z r. 1927, jehož ustanovení vlastně s některými změnami prodlužuje o jeden rok. Význačnější novotou jest nové ustanovení § 36, odst. 1. osnovy, podle něhož zaručená zápůjčka u nájemních domů obcí a obecně prospěšných stavebních sdružení smí činiti jako podle posledního zákona sice jen 40%, ale dohromady s předcházející nezaručenou zápůjčkou 85% stavebního nákladu. Daňové osvobození pak bylo v některých případech citelně omezeno a osvobození od dávky z přírůstku hodnoty týká se toliko převodů pozemků na nichž se vystaví malobytové stavby a bude-li se stavěti správní reformy přejde 1. červencem 1928 působnost oddělení pro stavební ruch na zemské úřady.

Osnova odkladu exekučního vyklizení místností (poslanecká sněmovna tisk 1474). Osnova tato přejímá ustanovení zákona čís. 51. z r. 1921 sb. z. a n. bez podstatné změny a důvodem jejího uzákonění

jest vlastně chystané prodloužení zákona o ochraně nájemníků. Změnou, již možno zaznamenati, jest toliko zkrácení povinnosti obcí uschovati vyklizené věci na dobu jednoho roku. Km.

O práva politických vězňů. Odsouzeným podle § 14 a 15 zákona na ochranu republiky, nejsou přiznána práva politických vězňů. Dle oficiální zprávy čsl. tiskové kanceláře prý se zřetelem k danému právnímu stavu. Na poslanecké intervence sdělilo ministerstvo spravedlnosti, že bude nutno otázku upravití novými normami. — Domnívám se, že není zapotřebí nových ustanovení. Práva politických vězňů byla poskytnuta nařízením z 28. X. 1849 odsouzeným pro velezradu, rušení veřejného pokoje atd., kromě toho též pro delikty podle § 302 tr. z. Podle novely z 15. listopadu 1867 přísluší tyto úlevy odsouzeným pro trestné činy podle §§ 58 lit. b, c, 60 atd. tr. z., pokud byly spáchány činy tyto z pohnutek politických. Byla tím vyčerpána celá kategorie trestných činů ohrožujících stát. Zákon na ochranu republiky nahradil ustanovení citovaná v zmíněných normách, částečně novými ustanoveními. Kategorie činů, státu nebezpečných však tím nezmizela ani z nauky, ani z praxe, naopak byla zákonem tím ještě zřejměji od ostatních deliktů odlišena. Sluší proto při právnickém výkladu přiznati úlevy politických vězňů, ovšem odsouzeným podle zákona na ochranu republiky, neboť zákon ten obsahuje vesměs ustanovení, jež se týkají politických deliktů a výhody politických vězňů nebyly zrušeny. Usuzuje-li se o contrario z toho, že zákon na ochranu republiky pouze u některých nových svých ustanovení uvedl, že se jimi nahrazují určité paragrafy trest. zákona, v nařízení o úlevách vězňů citované a že při ostatních svých ustanoveních tuto okolnost neuvedl, nýbrž pouze stará sestavení zrušil, na to, že sluší přiznati zmíněné úlevy jen těm deliktům, u nichž je výslovná zmínka v nahrazení starých ustanovení a že ostatním deliktům u níž této zmínky není, že výhody politických vězňů přiznány býti nemají, jest to výklad nesprávný, jenž, lpí pouze na slovním vyjádření zákona a nedbá jeho ducha. Při právnickém výkladu, slušelo by rozebrati obsah té které nové normy a porovnatí jej s ustanoveními starými a zjistiti skutečné obsahové nahrazení starých ustanovení a nikoliv jen formální nahrazení ocitováním paragrafů. Tak je známo ku př., že § 302 byl obsahově nahrazen § 14 č. 2 až 5. zák. na ochr. republiky a § 58 tr. z. v části své rovněž § 15 č. 3 zák. na ochr. rep., a je nesprávné proto, že práva politických vězňů se odsouzeným pro tyto paragrafy nepřiznávají. Smyslem nového přeřazení zákona na ochranu republiky je účelnější nové utřídění a nikoliv zavedení nové kategorie trestných činů. Vykládá-li se tedy ustanovení o úlevách politických vězňů restriktivně, přičí se to duchu zákona. Z. R.

LITERATURA.

Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university v Brně. Svazek VI. 1927. — Brno. 1927. Ve Sb. sp. právnických. Nákl. Barviče a Novotného. 80, str. 276. Kč 27.

Prof. dr. Karel Engliš: Státní rozpočet na rok 1928. — Stať Englišova je výtah z všeobecné části důvodové zprávy k rozpočtu na r. 1928. První část této stati obsahuje rozbor rozpočtu po stránce formální. Pro čtenáře abstrahujícího ode vsí politiky, je to část nejzajímavější: Engliš uvádí některé úkoly, které se naskytly při konstruování rozpočtu i jejich důmyslné řešení. Jedná se zde o unifikaci rozpočtových norem v jednotný účelný rozpočtový a pak finanční řád. Základ k tomu byl položen rozpočtem na r. 1927, jehož vzor se osvědčil a byl v podstatě dodržen. Rozpočet Podk. Rusi se nevede odděleně. Rozdělení na výdaje řádné a mimořádné zůstává, aby se umožnila nadále dostatečná finanční kontrola při vydáních ostatních resortů. Pro státní podniky bylo vypracováno jednotné rozpočtové schéma. Rozpočtové řády rozeznávají provozní in-